

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 339/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej IN FORO – AYRUMYAN advokátska kancelária s. r. o., Uhrova 4, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 17C/4/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 17C/4/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 17C/4/2018 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 17C/4/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Požaduje tiež finančné zadosťučinenie 4 425 eur a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenu okresnému súdu 12. februára 2018 v konaní sp. zn. 17C/4/2018 domáha voči žalovanému (██████████) zaplata sumy 13 227,57 eur s príslušenstvom z titulu vrátenia pôžičky poskytnutej mu na základe zmluvy z 5. decembra 2007. Vo veci sa uskutočnilo pojednávanie 24. mája 2019 a 13. septembra 2019. Okresný súd uznesením z 5. novembra 2019 na návrh žalovaného nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru písomoznalectva, keďže žalovaný poprel, že podpis na zmluve o pôžičke z 5. decembra 2007 je jeho podpisom. Okresný súd následne vykonával úkony smerujúce k zhromaždeniu podkladov potrebných pre vypracovanie znaleckého posudku, na ten účel vyzval (v nadväznosti na opakované podnety znalca) na súčinnosť sporové strany, ako aj bankové inštitúcie, orgány verejnej správy a iné. Posledné podklady potrebné pre uskutočnenie znaleckého dokazovania boli súdnemu znalcovi zaslané v septembri a októbri 2021. Okresný súd 4. júla 2022 urgoval znalca o predloženie znaleckého posudku a vrátenie súdneho spisu. Znalecký posudok bol spolu so súdnym spisom okresnému súdu doručený 14. júla 2022.

III.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že k porušeniu práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy došlo nečinnosťou okresného súdu. Sťažovateľka sa žalobou zo 7. februára 2018 domáha voči žalovanému zaplata sumy 13 277,57 eur s príslušenstvom, argumentujúc, že predmetnú sumu poskytla žalovanému na základe zmluvy o pôžičke, pričom požičané finančné prostriedky žalovaný v stanovenej lehote (do 15. decembra 2017) sťažovateľke nevrátil. Vo veci sa uskutočnili dve pojednávania (24. mája 2019 a 13. septembra 2019). Okresný súd uznesením z 5. novembra 2019 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru písomoznalectva, keďže žalovaný spochybnil autenticitu svojho podpisu na zmluve o pôžičke. Sťažovateľka podaniami zo 6. októbra 2021 a 5. apríla 2022 žiadala okresný súd o rozhodnutie. Okresný súd je však od novembra 2019 nečinný, teda viac ako 30 mesiacov.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že sťažnosť sa javí ako neopodstatnená. V konaní sa postupuje plynulo, avšak na jeho priebeh mala zásadný vplyv potreba vypracovania znaleckého posudku z odboru písomoznalectva, čo si vyžiadalo viac času v súvislosti s množstvom podkladov potrebných na jeho vypracovanie. Súdny znalec napokon predložil vypracovaný znalecký posudok na výzvu súdu až 14. júla 2022.

5. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý uviedol, že od 12. februára 2018, keď mu bol spis pridelený, postupoval riadne a plynulo. Pripustil, že „určitý priesťah mohol byť spôsobený v súvislosti s vypracovaním znaleckého posudku a doručovaním potrebných podkladov k nemu, avšak tento problém vyplýva zo samej podstaty sporu (zistiť pravosť podpisu žalovaného, ktoré je staršieho dátum)“.

IV.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka v ústavných súdom určenej lehote možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniu okresného súdu nevyužila.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o existencii zbytočných priesťahov v napadnutom konaní, ktorého predmetom je zaplatenie peňažnej sumy z titulu vrátenia pôžičky. Okresný súd mal porušiť označené práva sťažovateľky svojou nečinnosťou, keď od nariadenia znaleckého dokazovania (november 2019) je nečinný.

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá,

predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a v zmysle § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

12. Zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou orgánu verejnej moci, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

13. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania je zaplatenie peňažnej sumy – vrátenie pôžičky, čo spadá pod bežnú agendu všeobecných súdov. Vec sa však stala zložitejšou, časovo náročnejšou v dôsledku nariadenia znaleckého dokazovania, ktoré si vyžiadalo realizovanie početných výziev okresného súdu adresovaných rôznym subjektom s cieľom zhromaždenia originálov listín obsahujúcich podpis žalovaného pochádzajúceho z rozhodného obdobia.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným priet'ahom.

15. Pokiaľ ide o samotný postup okresného súdu, tento ústavný súd vyhodnotil ako neefektívny a poznačený aj nečinnosťou. Okresný súd konal pri zhromažďovaní podkladov pre znalecké dokazovanie neefektívne, keď od nariadenia znaleckého dokazovania (november 2019) do predloženia posledných podkladov znalcovi (október 2021) uplynuli takmer 2 roky. Predmetné obdobie je neprimeraným aj pri zohľadnení skutočnosti, že okresný súd s cieľom získať listiny obsahujúce podpis žalovaného musel realizovať väčší počet výziev, dopytov. Ďalej ústavný súd uvádza, že v uznesení o nariadení znaleckého dokazovania okresný súd uložil znalcovi vypracovať znalecký posudok v lehote 3 mesiacov od doručenia spisu. Znalec mal spis okresného súdu spolu s potrebnými podkladmi k dispozícii v októbri 2021, znalecký posudok tak mal byť vypracovaný najneskôr v januári 2022. Znalecký posudok v uvedenej lehote okresnému súdu doručený nebol a okresný súd urgoval u znalca jeho predloženie až v júli 2022, z čoho vyplýva, že okresný súd bol nečinný viac ako 5 mesiacov, kým pristúpil k urgencii predloženia znaleckého posudku.

16. Po preskúmaní obsahu spisu okresného ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je poznačený priet'ahmi, ktoré je možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

17. Keďže napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené a postupom okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

19. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 425 eur, teda 1/3 žalovanej sumy, ktoré považuje za primerané vzhľadom na okolnosti veci, pochybenie okresného súdu.

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

21. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, charakter napadnutého konania, konštatovanú neefektívnu činnosť a nečinnosť okresného súdu, ďalšie konkrétne okolnosti prípadu považuje ústavný súd za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 500 eur za prieťahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu (bod 3 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 4 425 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur (bod 4 výroku nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % (82,05 eur).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

**Peter Straka
predseda senátu**